

Nº 19.

Lant-
Leksvolnetu Min. preses nael
12ers. Riga

www.talktaksts.com

Abonešanas maksas:
1 mēn. bez piesūt. Ls 1.50
ar piesūtišanu Ls. 1.80.
uz ārziņiem — Ls. 3.

Redakcija un kantoris: L. Miesnieku ielā 12
Tājrunis 80-69. Pasta kaste 842. Telegramu adrese
Rīga. — Laikmets. Redakcija atvēra no 5—7 vakarā
Kantoris darbdienu 8—6 vak. svētdienās 8—10 ritā

6 sant.

Sudinajumi: viensl. petit rinda tekstā
50 sant., slud. daļā, firmu un izpriecu slud:
20 s., pārejie 14 sant., darba piedāv. 6 sant.
+ 5% sludin. nod. No ārzem. 100% dārg

1. gads

Svētdien, 23. novembrī

1924

Rahdam jobuht muhsin posaules
yessstatom.

Sabedribas attihstibā redsam us-
pluhdu un atpluhdu laikmetus. U-
pluhdu, sabeedrīki-politisas realzijas
laikmetos eestahjas pagurums, suhd
masu aktiivitāte, zīhnas pahrleeziba,
palauschandas us sātveem spēhleem. Visā
dsīhwē rodas fājumis, demoralizācija,
usseed fārlatānisms, regenālisms, pēaug
rupjas warmahzības teesīmes īnāmos
fabeedribas fāhnoš. Filosofijā, māhīslā
īhaug wirseeni, luri zensħas fabeedribas
masal apšūnigos, masal attihstītos fāhnuš
atraut no teesīhas dīshwes konkretem
jautajumeem, opmīglot strahdneelu un
seimneku dīshwes ildeenas wajadības.
Mīstīzīma preefschīstāhvīki aizina fabe-
dribu pālautees us spēhleem, kurus zil-
wels nēlād nāv redsejīs un nerēdēs.
Schi tīzība teek fāhdīta preti masu ku-
stībam, fākīru zīhnai, strahdneelu un
seimneku konfretājām prāfībam. Schahdu
apīhuņu laikā vāhrītīvejam
1905. gada rewolūzijas kīreivīja. Za-
risma fānāgi, wajashanas, weenās da-
las intēligenzes idejīslais bankrotis,
nodošandas mīstīzīkeem murgeem, išvir-
tībai — ar to warām rākturot ari Lat-
vījā tā fāuzamās „defadenzes“ seedu
laikus.

paļājām urobas lajoi 666 polāju
eeslodšīto (lahda wahzu pilsoniskā tele-
grāfa agentura — T U — apgalwo no
Warschawas, tā šīs slāits esot pat
12000.) Sodi ir parasti stipri leeli — no
2 līdz 12 gadeem, tā pehdejā laīla 155
spreedumi aptver lopā 667 gadus pēe
spāidu darbeem. Noteesāshanas noteet
par pēederību pēe komūniķu partījas,
par zīhnu par 8 stundu darba laiku un
tamīlhīdsīgeem „noſeeguemeem“. Daudzas
arodneezīslas un kulturelas organizācijas
tilusħas aīsleegtaš. Sewišķi ašus pa-
nehmeenus leeto pret daudzajām minori-

Faschismē

Ari angļu strahdneebai nāhīsees
rekhīnatees ar to, tā Anglijā radīsees,
pareisali falot, tīls māhīslīgi radīta fa-
schīstu fūsilība. Paschlīt Anglijā pastāhv
diwas faschīstu organizācijas: „Anglu fa-
schīsti“ un „Anglu pesaules valstīs faschi-
sti“. Pehdejā organizācija ir latīgata,
jo wina līdz schīm strahdā fūsibā. Or-
ganizācijas cedālās: 1. fāhnuinās, fa-
schīwosħas no 7 lozelēleem wirfneela
wadibā. Winu usdewums — pahīsinat
rewolūzionaro fūstību fāwā eezirkni. 2.

latius.
Altpluhdi eestahjuschees ari tagadejā
muhsu ūabeedrifstā dſihwē. Palafateeē
korespondenzen no daschadeem Latwjaas
nowadēem; paſeloejet tam, kā dſihwo
taulas masas Latgalē, Semgalē, Rigā
Rujenē u. z. un faut zil tritisli doma-
joschs zilwels ūapratīs, ka ūmagis leetu-
wens usguhlees uſ darba taulas plezeem
Schuhpiba, lalku ballites, pluhſchandas
weenaldfiba pret ūabeedrifteem ūeenahlū-
meem — tas wifas aprasias, ildeenisch-
kas parahdibas. Kulturas dſihwes ūa-
ſtingums ihypaſchi ūamanams laulu dſihwē.
Jo ūewiſchli ūmagu eespaidu atstahj-
weenas dalas strahdneeku, laulkstrahdneelu
un darba ūenneezibas paſluitate, ween-
aldfiba pret ūabeedriflas dſihwes parah-
dibam.

Masu weenaldsibas un pasiwitate
stahwolli ismanto weikli peedsihwojumu
mekletaji, aferisti, renegati, kuri leelum
leelâ wairumâ zenschaß flehpt fawus
launa darbus sem nazionalisma maskas
Dr laudis, kuri stahdijuschi par fawu
angstalo usdewumu atsautees us wisdn
parahdibam ar rupjibam, atffaheem us
brukumeem pahrejeem pilsonem us ee
lam, bulwareem, tramwajos u. t. t.
Scho „nazionalâs apsinâs“, „nazional
ideju“ kultiwetaju fabeedrissi-efkaas lih
menis noslighdejis ahrlahrtigi semu un
reise tas pasemina wisas fabeedribas
lihmeni. Us wisam schim parahdibam
jagreesch fewischka wehriba Upstahklos
kad sinamas pilsonillas grupas isleel
wifus lihdsekhis, lai sagrahbtu mas
wadibu sawâs rotâs, strahdneelu u
semneeku masam jabuht jo fewisch
usmanigâm un kritischi janowehrtie sch
grupu darbiba. Strahdneeleem, lauf
strahdneeleem, darba semneeleem, jaunat
nei jaalmet pasiwitae un turpmal japa
rahda altiwa lihdsdarbiba llubos, kultu
ras beedribas, jabuht apsinigeem muhs
fabeedrissi-kulturelâs dsihwes weidota
jeem. Kulturas dsihwe noees tahdejad
garam teem, tas pirmâ weetâ stahd
leelmutib, rupjibas.

Reakcija Volijâ

Demokratisklās Polijas zemūmos paschlaik atrodas tādi 6000 politisku eeslodisto (tādā wažu pilsonišķa telegaša agentura — T U — apgalvo no Warschawas, ka šis skaitis esot pat 12000.) Sodi ir parasti stipri leeli — no 2 līdz 12 gadeem, tā pēcdejā lailā 155 spreedumi aptiņer kopa 667 gadus pee spaidu darbeem. Noteesašanas noteel par peederibu pee komunistu partijas, par zihni par 8 stundu darba laiku un tam līdzīgiem „nosegumeem“. Daudzas arodneezislaš un kulturelas organizācijas tikschaš aiselegtas. Sewišķi asus pa-

tatem. Alustrumgalizija zeelumi pilni amasfreewiem, ebrejeem un freeweem. Sch. g. oltobri tiluschi noteefati us nahwi un noschauti 10 baltfreewu semneeli. Kara teefai nodoli un nahwes spreedu-mu fagaida wehl 14 baltfreewu. Turpinas ari ta sauktas nelikumigas noschau-schanas, ta peem. kahda strahdneeku sa-pulze polu sozialisti polizijas azu preef-schä noschahwuschi kahdu komunistu, War-schawas komitejas lozelli, jo pehdejaiz sawa laikā usstahjees par Augschfleisija streikotaju pabalstiischana ar general-strellu.

Faschismus Anglija

Utri anglu strahdneezibai nahlsees rehlmatees ar so, ta Anglijā radītees, pareisali falot, tiks mahkstigi radita sa-
īchistu fūstiba. Pāschlaist Anglijā pastahw
diwas faschistu organisazijas: "Anglu fa-
schisti" un "Anglu pēsaules valsts faschi-
sti". Pēhdeja organisacija ir latvīgata,
jo wina līhds schim strahdā fūstibā. Or-
ganisazijas cedalas: 1. Ichuhuinās, fa-
stahwoščas no 7 lozefleem wirsneela
wadibā. Wimū usdewums — pahrsinat
rewoluzionaro fūstibu sawā eezirkni. 2.

transporta komandās, kuru uſdewume
— uſturet ſatilſmi ſtreiku un nemeeri
laifd. 3. propagandas komiſijās, kurām
japropagandē ſaſchismā un jaiffspege
ſtrahduelu kustiba.

Anglu un freeinu stichdneelu opweenoschonds

Nalik us 19. nowembri heidsa sawus
darbus 6 Wištrewijas arodsaweenibu
longress, ta ihſi ſino LTA. Nerunajot
par wiſeem ziteem jautajumeem, laſ ſur
ſpreesib, pehz laifraſtſu ſinam, konſta-
jams, ka ſchis longress milſigā mehrā
atſchlikramis no agralajeem, aif ta eeme-
ſla, ka tagadejā arodluſtiba Kreewijā ir
noſtahjuſees us zeefcha pamata. Tagad
Kreewijas strahdneezibaguhſt jau arweenu
leelaku noſihmi ſtarptautiſlā strahdneeku
kuſtiibā. To ſawā runā longressa uſſwera
anglu delegazijas preelfchſehdetajſ P e r-
ſe l s. Winsch bijis anglu delegazijas
lozellis, laſ eeradab Kreewijā 1920. ga-
dā. Starp torefejo un tagadejo eſot milſi-
ga starpiba. Tagad redſams, ka strahd-
neeli noſtahbiti daudſ labakos apſtahllos,
to war nowehrot us latra ſola, to no-
wehro no drehbem, fejam, no wiſpahre-
jas uſwefchands. Leels eeguwums strahd-
neezibai ir taſ, ka plafchās maſās iſnih-
zinata laſit un ralſtit neprachana, uſla-
bota strahdneeku pahrtika un ziti dſlhweſ
apſtahlſli. Perfels zerē, ka anglu
strahdneeli ſcho pahrgroſbi nowehričs,
un peeprafis, lat ari Anglijā tiftu eene-
ſtas pahrgroſibas strahdneeku lablahjibā.
Anglijā runajot, ka ja strahdneeli ee-
wehlefhot ſawus deputatus, tad „nahi-

schot treewl un atnemſchot anglu strahdneelem winu ſeewas.“ Wehleſchanu lai kā bijuschi redſami plalati: „Balſoja par konſerwatiweem waj liberaleem, par Londonu waj Maſtcheteru, tilai ne par Maſlawu.“ Tomehr strahdneezibas pē triteju ſkaitis aug, tos war ſkaitit u 5.500.000 balsu, un jaſala, tuwojas moments, lai ari Kreewijas strahdneezibas buhſchot starptautiſlaſ arodlufſtibas rindās. Nahloſchais anglu tredjuniuju Kongreſs peeliftſchot wiſus ſpehlkuſ, lai guhtrreif weenotu ſtarptau tiſku arodlufſtibu. Sawu runu Perſels beidſis ar wahrdeem: „Lad ſi h wo weenota ſtarptautiſla ſtrahdneekifchekira.“ — Kongreſu ſlehdſot pē nemta resoluzija, kurā minetis, la galvenās kapitaliſtiſlaſ walſtis atkal tuwoja jauna burschuaſiſki — imperialiſtiſla realzija. Lai dotu pretparū ſchai realzijatad jaguhſt weenota strahdneelu lufſtibas Kongreſs uſdod. Wiſtreenwijas Arođſa weenibū padomei ſtahtees ſakaros ar Anglijas tredjuniuju, nodibinat jaſtu treewu-anglu strahdneelu komiſiju un uſhahſarunas par wiſpaſaules strahdneelu ſtibas apweenoschanu, apweenojot Prointernu ar Amſterdamas internazional

darbs, tameihr wiñsch jawelz, lai atrautu
darba lauschu maſas no trogeem, balli-
tem, neapdomigas maſu energijas iſſchke-
ſchanas.

Saprotams, ka Urv. Bergs un kompanija preelis wifas puhles, lai apgruhtinatu plaschalo darba lauschu masu paſauleſuſſlata iſweidoſchanas. Muhs tas newar atbaidit, jo Bergs latru deenu ſmehrē awiſe pahrejai ſabeedribai newajadfigas leetas tilai tamdehl, la winam ſweedrem waiga jazlynas par ſawas personigas un ſinamas illes materialam interefem. Materialas interefes noteiz latras ſabeedribas grupas paſauleſuſſlatu. Muhsu peenahfums tahdejadi netikai laſit grahmatas par marſiſima teoriju, bet eeslatitees tajos materialos apſtahllos, lahdos nahlas mums dſihwot ne tilai nedelu, mehnēſi, bet gan gadu deſmitus, warbuht weſelu muhschu. Mums jaſaſkano teorija ar dſihwes teefchamibū un pirmais ſchahds ſaſkanoschanas mehgina- jums rahdis, la darba laudim naro un newar buht neka ſopiga ar laudim no Berga basara. S à t a d m a h 3 i- ſi m e e ſ i ſ p r a ſ t u n i ſ- ſ k a i d r o t t a ſ parahdi- ba ſ, ar furām meh ſ ſa- duramee ſ u ſ ſ atra ſ o- la, un labala iſ ſ el a- rahbitaj ſ ſ chini ſ ſ a- bā mums buh ſ marf- ſ i ſ m ſ.

Tà là markfismâ pastahw daschneda-
schadi nowirseeni, tad mumšnahlfsees tritifli
nowehrhet to, lo mahza daschado nowir-
seenu preelfchstahwji. Sewischli tritisti
jaflatas us teem laudim, kuri peenahzigi
nenorobescho strahdneelu un semneelu us-
dewumus habeedribâ no pilsonibâ. Pee-
mehra dehl war nemt „Sozialdemokra-
tu“, kirsch ari itin là flaitotees par
markfistisku laikralstu. Neeelaishchoees
schini weetâ tuwakâ istirsajumâ, atshme-
sim, fa neweens ween numurs no schi
„markfistiskâ“ laikralsta pehz ralstu fatura
naw nelas wairal, là „Jaunalo Sinu“
flifta kopija. Schahdi „markfisti“ jauta-
jumus newis noslaidro, bet gan ja-
jauz.

Muhſu usdewumſ mahzitees netikai
dſihwes parahdibas iſprast un iſſlaidot,
bet reiſe buht altiweem praktiſlas dſih-
wes jautajumu lahrtotajeem. Preelſch-
tam strahdneekeem un ſemneekeem nepee-
zeefchams patſtahwigſ paſauleſ uſſlats.
Un muhſu ſchis deenab usdewumſ lat-
buhtu — zihnaſ par maſu apſinaſ lih-
mena pazelschanu.

Ludis Rahmatw.

Latwija

stahwollsi strahdneekeem un semneeleem, to wišlabal mahza marfsfīms. R. Marfsa un Engelſa mahzibas lai turpmak ir mumis ſejas punktis pee ſawu uſſkatu noſtiprinaschanas. Sahlumā ir no ſwara radit maſu intereſt pret ſcheem jautajumeem. Tas ir gruhts un ſmagſ

Darba laudis,
tas laſat „Lailmetu“, rakstat redakcijai, waj awiſes ſaturis juhs apmeerina, un lahdant tam, pehz juhſu domam, waja- bſetū buhti.

Auze. Ta kulturela letargija, furka leetuwenſ ſpeesch Latwijs trihsdeſmit ſefchās pilſehtas, naw gahjuſi ari trihsdeſmit ſeptital ſezen. Muhiſu „ariftoſratija“ — namſaimneeli, prahwalee amatneeli, tirogatji omuligi uſſmaida ſchai letargijat un weetejo ſadraudſigo un weesigo beedribu ilubos eemet, ſkaita pelnu un allal eemet. Desertam aiseet us lahdū „paſchu beedribas“ ſarihkoto teatri, fur ari „paſchu dehli“ un meitas“ ſiaipa lahdū debeſchligu Witteſ waj Siluſa gabalu.

Progresiūda strahdneeziiba lgrupejās ap Laulſtrahdneeļu Arodbeedribas Wezauzes nodalu, lura nobibinata pagah-

